

Delavec izbija vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petiti vrticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za rasne izjave itd. stane peti vrtica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Narodi vstajajo in prihaja demokracija.

Svetovna vojna, ta kopel človeštva, je zbudila povsem nove sile, ki so doslej dremale v človeštvu. Sedanji dogodki niso povsem novi, toda v taki obliki, kakor danes, se niso pojavljali v nobeni dobi zgodovine. Gospodarski sistem, izvedba birokratične in kapitalistične organizacije je morila vse te sile in povsem naravno je, da je posledica grozne kopeli tudi preobrat javnega mnenja in da je preporod duševnih sil enako velik, kakor je bil velik dogodek imperialistična svetovna vojna.

Demokratizem se zbuja, vstaja in z njim vse zahteve po pravicah, po enakopravnosti, po svobodi. Tisoč let tlačeni narodi se otresajo protektorata in hočejo živeti svobodno življenje, hočejo se razvijati in odločati sami o svoji usodi.

Enako kakor narodi, se v tem trenutku zavedajo svojih pravic delavci vseh svobodnih narodov in pravtako kot so čutili suženjsko breme narodov, ljudstvo kot narod, čuti tudi delavstvo ob tem preporodu svojo brezpravnost v kapitalistični družbi. Z osvoboditvijo narodov, mora vstati tudi svoboda delovnega ljudstva vseh posameznih narodov; brez svobode delavstva, brez enakopravnosti delavstva v družbi tudi narodna svoboda ne more biti prava svoboda.

Danes je narodni praznik. Praznik je, ki ga delavstvo spoštuje in proslavlja kot znak veselja nad osvoboditvijo v trdnem prepričanju, da si bo delavstvo znalo priboriti, ker to mora storiti, vse pravice, to je popolno enakopravnost v novi Jugoslaviji. V tem namenu smo danes stopili med manifestante in manifestirali smo z navdušenostjo, ker smo sovražniki vseh krivic, pa naj se dogajajo kemurkoli. Veličastna manifestacija, pravi vzor discipliniranega in redoljubivega naroda naj pokaže v živih barvah vso resnobo in vso življensko sposobnost našega plemena.

Delavci, vsi delovni sloji! Ta važni trenutek v zgodovini človeštva nas kliče na delo, na vztrajno delo za popolno svobodo vsega slovenskega ljudstva. Prav bližnja bodočnost nas pozove k važnemu delu za slovenski proletarijat in veliko, neodpušljivo zamudo bi napravili, če bi ne bili na svojem mestu.

Ne pozabimo, človeška družba se preraja in kako se prerodi, to vprašanje je važno prav posebno za nas!

Organiziranemu delavstvu.

Velikanski politični dogodki v monarhiji preustvarjajo obliko države z vso naglico, tako, da komaj sledimo dogodkom, ki so prava politična revolucija. Nedvomno bo ta prevrat tudi vplival znatno na razmere v delavskih strokovnih organizacijah. Strokovne organizacije so strnjena falanga zavednega delavstva vsega sveta, zato se nam zdi primerno, da ta trenutek političnih dogod-

kov ne prezremo, marveč skušamo kot organizirani delavci vplivati na politične dogodke, jih ustvariti znosneje in boljše kot so bile. Politični prevrat je tako važna zgodovinska fara, da ji moramo posvetiti vse sile in ko se politično konsolidirajo vsaj deloma razmere, bo naša dolžnost, da rešimo tudi vprašanje strokovne organizacije kot socialne falange delavcev za izboljšanje delavskih razmer prav važno, zato bo mogoče ta vprašanja z osrednjimi organizacijami takrat brez predsodkov in sporazumno rešiti, ko se politične razmere izkristalizirajo. Nikakor pa ni več daleč trenutek, ko bodo o tem vprašanju govorile strokovne organizacije pri nas in drugod ter se sporazumele kot disciplinirane vrste zavednega delavstva o vsem tem, kar bo treba preurediti, preosnovati in kako bo, da najbolje uredimo razmerje med organizacijami.

Kakor smo že zadnjič omenjali, bo tudi naša Zveza delavskih društev sklicala še letos o tem vprašanju posebno posvetovanje, da bodo strokovne organizacije enotno nastopale in poiskale pot prave rešitve tega vprašanja, ker se nadajamo, da se politične razmere dotlej že toliko razbistrijo, da bomo imeli popolnoma realno podlago za razrešitev tega vprašanja.

Nujno pa je potrebno, da organizacije vztrajajo, se nadalje izpopolnjujejo, da bo imelo delavstvo zadosten vpliv na ureditev bodočih razmer v novi državi kakor tudi pri rešitvi vseh vprašanj, ki nastanejo potom sedanjega političnega preobrata. Od delavskih organizacij samih je odvisno, kaka bo bodočnost, in če nas v tem prehodu srečavajo še taki neprijetni dogodki, še take katastrofe, ki navsezadnje tudi niso nikjer izključene, delavstvo mora ostati neomajano zvesto svojim organizacijam. Z neumorno vztrajnostjo, z neumorno delavnostjo bomo dosegli sijajne uspehe. Če vse popusti, če zavlada nered, zmede ali kar hoče, v delavskih organizacijah mora ostati popoln red in disciplina. Učili smo se discipline in znamo jo, to hočemo dokazati tudi sedaj v tej prehodni dobi, ko nas kličejo važni momenti na delo.

Organizacijam delovnih slojev!

Važni zgodovinski dogodki se vrste tako bliskovito pred našimi očmi, da nas nujno pozivljejo na največjo pozornost. Politične razmere se preobrazujejo, vsa preosnova javne administracije prehaja iz rok v roke, ne da bi se v svojem bistvu spreminjala, ne da bi pri tem dobila demokratičnejše oblike, kar pa z ozirom na demokratičnega duha sedanjega časa in na potrebo delovnih slojev ne sme ostati tako kakor je bilo doslej. Delavstvo mora zahtevati več pravic, popolno enakopravnost, popolno socialno preskrbo in delavsko varstvo v novih državnostih.

Zaradi tega je nujno potrebno, da prevzamejo

delavski sveti

svojo nalogo in se začno temeljito baviti

z vsemi vprašanji, ki se tičejo delavskih pravic v novih političnih tvorbah.

Sodrugji, sodružice! Imamo že nekaj delavskih svetov, toda ni še teh dovolj. Povsod, kjer so že delavski sveti osnovani, naj se izpopolnijo, kjer jih pa še ni, naj se izvolijo. Zastopnike v delavski svet naj se voli iz vseh delavskih organizacij, ki naj tvorijo posvetovalen in deloven organ osrednjega delavskega sveta.

Numo je namreč, da se delavski sveti v najkrajšem času sestanejo, se posvetujejo, kako zastavijo s pomočjo naših vzorno razvitih in discipliniranih organizacij kar najbolj svojo agilnost.

Niti trenutka ne smemo zamuditi, niti najmanj ne smemo odlašati! Pričakujemo zato, da se povsod odzovete našemu opominu.

Natančne naslove vseh delavskih svetov pošljite čimprej ali strokovnemu tajništvu na naslov: s. Zore Viktor, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/II. ali pa tajniku jugosl. soc. dem. stranke: s. Josip Petijan, uprava »Napreja« v Ljubljani.

Pred novo politično dobo.

Kar se je moralo zgoditi, se je zgodilo. Sanje, ki so jih sanjali vsi trezni politiki, predvsem pa socialisti vseh dežel in narodov, tudi našega naroda ne izvzemši, so se uresničile. Kljub vsej nad vse vestni organizaciji železne sile militarizma, birokracije in avtokracije od strani gospodujočih narodov in deloma tudi kapitalistov evropskih držav. Zadnji propadejo ob splošnih zahtevah za splošno, enako in tajno volilno pravico in ob zahtevi po demokratičnih uredbah pri vprašanju plač, znižanju delovnega časa in podržavljenja privatnih podjetij. Vse to je več ali manj še na pohodu. Edin narod, ki je pomedel s kapitalistično krivično družbo je za danes še ruski, toda nedvomno se zgodi to tudi drugje. Znaki za novo socialistično dobo so na vidiku, in kot prvo in mnogo obetajoče znamenje je osamosvoja malih narodov; mali narodi so v primeru z velikimi bili doslej kot delavske proletarijat v primeru z njegovimi podjetniki, delodajalci. Samoodločba narodov je zmaga demokracije. To je tako gotovo, kakor gotovo, je s tem hudo prizadet imperialističen in z njim gospodarsko zavojevalen sistem predvojnje politike.

Nič ni čudnega, da se je rešilo naravno vprašanje prej kot razredno. Narodi so videli v svojih gospodujočih tujcih tistega sovražnika, ki jim je onemogočil svoboden kulturni razvoj. To je videl ves narod; delavstvo v vsakem teh narodov in omejevatelji narodne kulture, temveč so videli v njih tudi svoje gospodarske nasprotnike. Vsaka narodna nadvlada izvira iz gospodarskih razlogov. To pa je že globlje spoznanje, ki ga ljudstva seve na prvi mah ne uvidijo. Toda v tem smislu so skrbeli socialno demokratični voditelji za to, da so svoje delavce-sodruge opozarjali na pravi vzrok narodnega zatiranja, ki izvira, kot omenjeno, iz gospodarskih razlogov. Logično bi torej bilo,

da bi se obrnili narodi najprej proti kapitalizmu, ga vrgli in z njegovim padcem bi bila strnoglavljena tudi nadvlada slučajno močnejšega, gospodujočega naroda; tako se je zgodilo n. pr. na Ruskem, kjer je z razpadom kapitalističnega reda prenehala tudi hegemonija veleruske buržoazije nad drugimi manjšimi ruskimi in neruskimi narodi.

In ravno zato, ker so videli narodi vso krivdo narodnega in gospodarskega zatiranja v tujcih kot narodnih nasprotnikih, so se obrnili naravnost proti njim samim. Ne smemo pozabiti, da tvori socialistično delavstvo v narodu manjšino, zato je moralo iti v boju proti narodnim nasprotnikom skupno z ostalim narodom, ne da bi seve pri tem odstopilo od svojih socialističnih načel le za korak. Tako se je zgodilo, da je narodno vprašanje rešeno pred razrednim. Na vsak način pomeni rešitev prvega vprašanja lep uspeh demokracije, toda socialna demokracija stoji še pred glavnim vprašanjem: pred rešitvijo razrednega vprašanja. Trdno smo prepričani, da se tudi razredno vprašanje reši v najbližji bodočnosti.

Kakšne pa so danes politične razmere? Avstrije ni več. To je dejstvo, ki ga danes lahko pribijemo, in odkažemo z dogodki, ki so neposredno za nami, ki se še vedno dogajajo in ki jih še prineso prihodnji meseci. To ni izprevidela pri nas le krona, to so izprevideli tudi že najkonservativnejši faktorji v ožji kakor tudi širši dosegani domovini. Pravkar sestavljena vlada živi v znamenju likvidacije stare avstroogrske vlade. Ta vlada, to današnje ministrstvo ni tako, kakršna so bila dosedanja, temveč je le nekako prehodno, ki naj pripravi prehod iz enotne države v sestavo in uredbo cele vrste neodvisnih, narodnih držav. Minister Lammasch, profesor in državnik, ima nalogo, da polagoma preda državne posle posameznim narodnim svetom, ki jih je izvolil češkoslovaški, jugoslovanski in nemški avstrijski narod za svojo izvrševalno vlado. Drugega pomena novo ministrstvo nima, pa tudi nima več moči, da bi še izvrševal kako državno funkcijo. Čehoslovaki so prav te dni via facti prelomili vsako vez z Dunajem. Proglasili so neodvisnost praški namestnik je izročil vlado v roke Narodnega zbora, državne orle so pometal v Vltavo, jih odstranili z vseh čeških mestih in razglasili, da se nahajajo z Nemci v vojnem stanju. Ustanove čim prej svojo republiko. Za neodvisnost jugoslovanskega naroda se je izrekla zadnji terek tudi Ljubljana, dočim je prelomil Zagreb z Madžari vsako zvezo in proglasil hrvatske polke za jugoslovansko vojsko. Naše Narodno Vječe je vrhovna oblast, vlada nad jugoslovanskim ozemljem, njej so podrejeni vsi uradi v teh ozemljih, tudi vojaštvo. O Galiciji naj povemo le, da je izjavila svojo pripadnost k ostalim poljskim deželam. Madžari napenjajo še zadnje moči, da bi ohranili nedotakljivost ogrske države, toda razpad države sv. Štefana je nedvomljiv.

Pozdravljamo narodno svobodo, katere uresničitev je pospešil predsednik Zedinjenih držav, pozdravljamo prvi korak demokracije in upamo, da pride tudi rešitev razrednega vprašanja v kratkem. Ta rešitev osvobodí delavstvo kapitalistične nadvlade, socialnega suženstva. Delavci, bodimo za ta čas pripravljeni!

Struje med Čehi.

Kljub enotni fronti se polagoma ločijo duhovi med Čehi. Nekoliko jasnosti med tema strujama je dal zadnji generalni štrajk, katerega je uprizoril, sklenil in izvedel socialistični svet brez vednosti narodnega odbora. Socialistični svet je neke vrste odbor obeh socialističnih strank, socialnih demokratov in sociali-

stov (tako se imenujejo sedaj nekdanji narodni socialisti). V zadnjem času so k njim pristopili tudi centralisti. Ta samostojni nastop je tedaj povzročil pri meščanskih slojih živahen ugovor, ki je dal duška v Brnu v »Lidove Noviny« (dr. Stransky) in v Pragi v agrarskem časopisju. Obe socialistični stranki vztrajata naravno na svoji samostojni pravici in izjavljata, da štrajk nikakor ni oslabil nacionalno fronto, temveč je zelo očvrstil narodno napadalno silo. Zdi se, da tudi del socialnih demokratov, skupina poslanca Modračka, ni zadovoljna s štrajkom; v listu Modračkovem se nekako svari pred takimi »eksperimenti«. Za konfliktom se pa brezdvomno skriva nasprotje med proletariatom in buržoazijo. Socialisti se seveda pogarjajo za tem, da bi bodoča češka država dobila radikalno-politično obličje in da bi ji pritiskali socialistični pečat. Nad socializmom, katerega smatrajo že kot boljševizem, se pa zgražajo meščanski razredi. Prepad kljub vsemu navdušenju za enotno fronto tekom stvari čimdalje bolj zija.

Poleg tega je opažati še drugo nasprotje: v nazorih glede nemške Češke. Del socialnih demokratov in tudi socialistov je brezdvomno za »odrekanje« na nemško Češko, namreč radi spoštovanja do samoodločilne pravice Nemcev. Državni pravaši (Kramar) in agrarci pa se menda še nikakor nočejo odpovedati historični pravici. Nazori se pač ne bodo najmanj razjasnili, dokler ne pade odločitev entente, in v tem pogledu se poraja vprašanje, da se pri ententi ne želi razkosanja Avstrije, po katerem bi seveda neodvisnost češke države našla svojo mejo in bi samostojnost nemške Češke šele prav oživela. Češki poslanci, ki so odpotovali v Švico, naj bi glede tega pripomogli do jasnosti.

V Pragi je bila te dni v reprezentacijski hiši skupna seja češkega narodnega odbora in češke zveze. Sklenilo se je, izreči se za samostojnost ne glede na dunajske inštanice in za varstvo Slovanov.

Domači pregled.

Vseh mrtvih dan! Vseh mrtvih! Da, spomin na žrtve, spomin na naše mrtve, ta je hrdek, žrtve, ki so padle so ogromne in nedvomno so morale roditi te žrtve sad, velik sad, svobodo človeštva. Vseh mrtvih dan je spomin na žrtve za svobodo. Žrtve, ki so padle sicer po nepotrebnem, a so vendar obrodile sadove, ki se jih danel narodi vesele.

Žepni koledarji za leto 1919 so domala dotiskani. Nekoliko je zakasnila španska bolezen izdajo. Izidejo pa vsekakor že prihodnji teden. Kdor ga še ni naročil, naj to takoj stori, da ne bo potem brez njega. Naklada je omejena. Cena izvodu 2 K 50 vin., organizacijam običajen popust.

Začasna vlada za slovensko ozemlje Jugoslavije. Predsednik Josip Pogačnik, za notranje zadeve dr. Janko Brejc, za prehrano dr. Ivan Tavčar, za uk in bogočastje dr. Karl Vrstošek, za pravosodje dr. Vladimir Ravnihar, za socialno skrb Anton Kristan, za finance dr. Vekoslav Kukovec, za promet dr. Pavel Pestotnik, za industrijo in trgovino dr. Karl Triller, za javna dela in obrt inženier Vladimir Remec, za poljedelsko prelat Kalan, za narodno obrambo dr. Lovro Pogačnik, za zdravstvo dr. Anton Breclj. Nova vlada je prevzela vse posle in apelira v posebnem oklicu na prebivalstvo, da ohrani popolni red, ne dela nikomur krivice. Tudi delavstvo se bo temu pozivu odzvalo, delavstvo, ki ne potrebuje poziva, pač pa samo pozna svoje naloge in hoče, da se v novi državi dajo delavstvu pravice, ki jih doslej ni imelo.

Seja ljubljanskega občinskega sveta. Torkova seja občinskega sveta v Ljubljani se je vršila pod vtisom narodnega praznika. Župan dr. Tavčar jo je otvoril ob nenavzočnosti nemških občinskih svetnikov in urednika »Laibacher Zeitung«, ki je prenehala izhajati. Poudarjal je, da se nahajamo v nekakšnem ex-lex-stanju in pozivljaj na konstituiranje narodne vlade. Slovenski jezik odslej veljaj za uradni jezik. Mestni svet naj prizna Narodno vječe za vrhovno jugoslovansko inštanico ter ga prosi, naj z vsemi sredstvi deluje proti morebitni anarhiji. Finančni svet naj v bodoči seji naznani, koliko bo prispevala ljubljanska občina Narodnemu vječu. Občinski svetnik Likozar predlaga v imenu policijskega odseka 1. da mestna uprava brez odloga vse preskrbi, da se doseže in izvede nabor prostovoljne mestne straže; 2. da sprosi mestna uprava pri vojaški upravi 1000 pušk starega sistema in potrebnega streliva in 3. da naroči magistratu, naj doseže, da se domača polka, gorski strelci št. 2 in pešpolk števil. 17 brez odloga odpokličeta na Kranjsko. Župan je v utemeljitev teh točk opozarjal na nevarnost, ki preti Kranjski, ako se zgodi, da se italijansko bojišče premesti zopet v gorjske kraje, ali pa, ako se utegnejo valiti ogrski polki skozi našo deželo domov. Znano je, da ti ogrski vojaki, kamor pridejo požigajo, plenijo in more. To je dokazala Srbija in Karpati. Podžupan dr. Triller je poročal glede aprovizacijskega vprašanja in izjavil, da se je v Zagrebu že ustanovil prehranjevalni urad, ki bo skrbel za vse jugoslovanske dežele. Nato je predlagal aprovizacijski odsek naslednje predloge: Narodno vječe se naprosi, da čim prej ustanovi posebno aprovizacijsko komisijo, ki naj se ozira tudi na tostransko državno polovico jugoslovanskih dežel ter naj se odstranijo aprovizacijske meje med hrvaškimi in slovenskimi ozemlji. Dotlej pa naj se razširi sedanji mestni aprovizacijski odsek v centralno organizacijo za aprovizacijo Ljubljane. Ta organizacija se imenuje »Jugoslovansko srce«, v katerega se izvoli 6 članov JDS, 6 članov SLS in štiri člani JSDS. »Jugoslovanskemu srcu« predseduj župan, podpredsedniki pa naj bodo podžupan in po en zastopnik SLS in JSDS. Agitacija v korist »Jugoslovanskemu srcu« naj se vrši tudi po deželi. Agitacijo je treba razširiti tudi na inozemstvo, predvsem na Ameriko, Anglijo in Argentino, da nam pomagajo v tej zimi s pomožno akcijo za dobavo žita, masti in mesa bodisi brezplačno, bodisi za znižano ceno. Stroške organizacije nosi mestni aprovizacijski zaklad. Mestni svet je odločno protestiral proti temu, da bi bila zaradi preštevilnega kupičenja vojaštva ovirana mestna in deželna aprovizacija, za kar se župan pooblasti, da vložiti tozadevno spomenico na vrhovno armadno poveljstvo. Župan je nato naprosil načelnike sodruga Mlinarja, Šerjaka in dr. Trillerja, naj čim prej imenujejo stranke svoje zastopnike v ta aprovizacijski urad. Občinski svetnik dr. Novak je predlagal, naj se županu naroči, da stavi v prihodnji seji predlog, katera cesta v Ljubljani naj se imenuje Wilsonova cesta. Predlog je bil sprejet.

Sodrug Vilim Bukšeg je vstopil v narodno vlado v Zagrebu in je prevzel resort-posle ministra za socialno skrb. S tem je prevzel s. Bukšeg važno nalogo v novi vladi in vsi, ki ga poznamo, pričakujemo od njega marljivo delo, na kakršno je navajen že od svoje mladosti. Po poklicu je sodrug Bukšeg bil tiskarski pomočnik, a je inteligenten in socialno naobražen mož.

Politični dogodki pri nas se odigravajo zelo hitro. Priznane so narodnost-

ne vlade Čehov, Rusinov, Slovencev-Hrvatov-Srbov in Nemcev. Tudi na Ogrskem se izvrši isti proces, dasi nekoliko počasneje. Vsi narodi so konstituirali svoje provizorične vlade in zaprli provizorično narodnostne meje, snujejo obrambo in prevzemajo javne funkcije brez večjega odpora dosedanjih vlad in uradov. Avstro-Ogrsko mornarico je celo izročilo vojno ministrstvo pod poveljstvo Narodnega vjeća v Zagrebu. Obmorske kraje zasedajo oziroma so že zasedli Angleži. Tudi v Ljubljano so došli prvi oddelki, ki se bodo glavno v ta namen nastanili, da pomagajo vzdržati red.

Ljubljanske šole se ne otvorijo dne 5. novembra, kakor so poročali listi. Pričetek šol se o priliki objavi uradno. Za sedaj pa ostanejo šole še zatvorjene.

Narodni praznik, ki se je praznoval v torek v Ljubljani, so praznovali tudi drugod z največjo slavnostjo; tako v Idriji, Zagorju, Trbovljah in po drugih krajih.

Preobrat na Štajerskem. Slovenska Štajerska je prekinila zveze z Gradcem. Poslanec dr. Vrstovšek je imenu Narodnega sveta javil namestništvu v Gradec, da so imenovani za okrajne glavarje: za Maribor dr. Lanjšič, za Ptuj rd. Pirkmajer, za Slovenj Gradec dr. Trstenjak in za Celje Lipovšek.

Dr. Korošec načelnik jugoslovanske vlade. Jugoslovansko Narodno vjeće je imenovalo vlado za vse jugoslovanske dežele bivše avstroogrške monarhije. Za načelnika vlade je imenovan dr. Korošec, za njegova namestnika pa bivša poslanca hrvatskega sabora dr. Pavelič in Svetozar Pribičević.

Krajevni odbor NS. v Idriji. V nedeljo opoldne smo sestavili tu NS.; v njem imajo soc. demokrati štiri zastopnike: dr. Lončar, Straus, Bajt, Treven; S. L. S. pa ima: Svetličič Leop., Kavčič Jakob in Rupnik Peter; J. D. S. ima: notar Tavzes, Drag. Lapajne, Poljanec. V njem so zastopani skoro vsi stanovl.

Izjava min. predsednika Lammascha. Danes se je sestala konferenca načelnikov strank, ki je v smislu želje nemških strank sklenila, da se zbornica odgodi do 12. novembra. Na koncu je povedal dr. Lammasch v glavnih obrisih vsebino izjave, ki jo misli dati v zbornici. Zavrača očitek nezvestobe nasproti Nemčiji. Nemška vlada je bila že pred letom dobro poučena, da se morejo Avstrijci le še malo časa bojevati. To smo povedali cesarju Viljemu in nemškemu veleposlaniku. Vztrajali smo tako dolgo, kakor smo mogli. Seveda nismo preje vedeli, kako dolgo. Vlada čuti demokratično. Dolga temu je predvsem dejstvo, da je zastopnik ministrstva za deželno brambo civilna oseba. Vlada priznava samoodločbo vseh narodov. Toda ta samoodločba se bo definitivno uredila, ko se čete vrnejo domov. Naš kabinet se smatra za znanilca zvestobe bodočih držav. Narodne države imajo pravico, konstituirati se in zopet uvesti diplomatske zveze v nevtralnih državami. Vnanji minister jih mora v vsem tem stremljenju podpirati. Razdelitev bremen in dolžnosti se bo izvedla na podlagi pogajanj med posameznimi državami. Nove države naj bodo pravne naslednice dosedanje vlade. Provizorij postane kmalu definitiven. Polki posameznih narodov se pošljejo v najbližjem času v domače kraje. Izvede se politična amnestija. Države naj se mirno razvijajo. Zbornica naj podpira Lammascha in njegov kabinet pri tem težkem delu.

Zgodovinski dan v Zagrebu. Veličasten je bil zgodovinski trenutek, ko je hrvatski ban Mihalović v saboru z vznešenim glasom izjavil, da se ne smatra več za bana, odvisnega od Budimpešte, ampak da odlaga to čast ter prosi Narodno vjeće, da prevzame vso politično oblast

v jugoslovanskih pokrajinah v svoje roke. Dobesedno je rekel: »Če me bo klicala Budimpešta ali kralj na odgovor, bom svečano izjavil, da sem storil svojo dolžnost napram troedinemu SHS.« Tako je sabor pretrgal vsako vez z Ogrsko in Avstrijo. Sabor se je svečano izrekel za neodvisno, svobodno in suvereno državo SHS., nakar je izročil ban eksekutivo državne oblasti v roke N. V. Nato je bilo v saboru proklamirano kot vrhovna oblast N. V., ki prevzame vso civilno in vojaško upravo v vseh jugoslovanskih pokrajinah. Generaliteta, ki je bila navzoča, je pod vodstvom generala Šnjarića stavila sebe in vojaštvo N. V. na razpolago in svečano prisegla jugoslovanski državi zvestobo do smrti. Ko je sprejel sabor sklep, da se pretrgajo vse vezi z Budimpešto in Dunajem, so zvonovi v zagrebških cerkvah slavnostno zapeli. Veliki zvon v cerkvi sv. Marka je oznanil svobodo jugoslovanskega naroda.

Nemška Avstrija. Sestala se je nemška ustavodajna skupščina k zasedanju. Skupščina protestira proti temu, da je vnanji minister grof Andrassy prosil za premirje brez sodelovanja zastopnikov nemškega naroda. Ellenbogen označuje odpad od Nemčije kot čin nezvestobe. Renner naglašja, da ni vprašanje dinastije danes aktualno, ampak se bo rešilo pozneje skupno in dogovorno z vsemi drugimi narodnimi državami. V predsedstvo Nemške Avstrije se izvolijo: Dinghofer, Hauser in Seitz. Izvoli se državni svet in imenujejo državni sodni dvori. Glede zapore meje se sklone stopiti v zvezo s češko narodno vlado. Iz Nemčije je na potu v Nemško Avstrijo 1000 vagonov moke. Za prihodnje dni je obljubila Nemčija še 10.000 ton moke.

Odredba kranjskega deželnega odbora. »Sklenilo se je, da se v bodoče uraduje pri deželnem odboru kranjskem izključno samo v slovenskem jeziku.«

Pomanjkanje premoga bo letos zelo veliko. Čimdalje ga manj nakopljejo. Produkcija v lanskem letu v septembru je znašala 14.4 milijonov stotov, letos pa le 10.1 milijonov meterskih stotov. Produkcija koksa je padla napram lanskemu mesecu septembru iz 2.3 milj. q na 1.7 milj. q. Letos je padla doslej produkcija že za 16.7 milj. q. Tudi produkcija rjavega premoga je padla za 7.2 milj. q. K vsemu temu se pa še večajo vsak dan prometne težkoče in tako se je bati tudi v preskrbi s premogom velike katastrofe. Rači tega naj oddajo naši rudniki premog le jugoslovanskim deželam! Ničesar izvažati!

Odgovor avstro-ogrške vlade Wilsonu. V odgovoru avstro-ogrške vlade predsedniku Wilsonu, ki je bil v nedeljo odpoštan, se poudarja, da avstro-ogrška vlada soglašja z naziranjem, izraženim v izjavah predsednika Zedinjenih držav glede pravic narodov Avstro-Ogrske, posebno glede pravic Čeho-Slovakov in Jugoslovancev. Vsled tega izjavlja avstro-ogrška vlada, da je pripravljena, ne da bi počakala izida drugih pogajanj, vstopiti v pogajanja glede miru med Avstro-Ogrsko in nasprotnimi državami ter se pogajati glede takojšnjega premirja na vseh frontah Avstro-Ogrske in prosi predsednika Zedinjenih držav, da ukrene zadevne priprave.

Izjava ogrskega narodnega sveta. Kot predsednik ogrskega narodnega sveta je grof Karolyi podal izjavo, v kateri obeča, da bo storil ogrski narodni svet vse, kar je v njegovi moči, da pomaga nemškemu avstrijskemu narodu. Narodni svet je izdal proklamacijo, ki obsega dvanajst točk. 1. Današnja koruptna uprava parlamenta in vlade se mora precej odstraniti. 2. Precej se mora zagotoviti popolna neodvisnost Ogrske na gospodarskem in vojaškem polju. Takoj se mora končati vojna, ki je zdaj popolnoma brez-

uspešna. Pri sklepanju miru ali premirja se morajo čuvati samo koristi Ogrske in se mora razveljaviti zveza z Nemčijo. 4. Poslaniška zbornica se naj precej razpusti in takoj razpiše nove volitve. Izvesti se mora precej zakonitev splošne, enake in tajne volilne pravice v državnem, v komitatnem in v komunalnem življenju. 5. Neogrskim narodom naj se temeljem Wilsonovih načel nemudoma zagotovi pravica samoodločevanja narodov v nadi, da načela ne ogrožajo teritorialne integritete Ogrske, marveč da se morajo postaviti na širši temelj. Avtonomija na kulturnem in upravnem polju narodov se mora kolikor mogoče velikopotezno izpopolniti. Dežela naj se izpopolni v zvezo enakopravnih narodov, ki jih vežejo skupni in gospodarski interesi ter geografski položaj in ne ljubosumnost narodov. V znamenje tega spoznanja pričakujemo, da bodo vsi narodi v deželi vodili svojo usodo skupno dalje. 6. Zahtevano društveno in shodno svobodo. 8. Ukrepe v obrambo lakote. 9. Pripoznanje nevcustanovljenih ukrajinskih, poljskih, čeških in avstrijskih nemških narodnih držav. 11. Odpošljejo naj se primerni zastopniki, ki bodo obrazložili prave smotre ogrske demokracije izobraženemu inozemstvu. 12. K splošnim mirovnim posvetom naj se odpošljejo za Ogrsko možje, ki so brez pridržka pristaši razorožbe, obveznih razsodišč in zveze narodov. Mirovni pogodbi, sklenjeni v Brest-Litovskem in v Bukareštu, se morata uničiti. V vprašanju vojne ali miru mora odločiti ljudsko zastopstvo. — Ogrski narodni svet pozivlja vse, da pri tem delu sodelujejo. Prepričani smo o tem, da bo podpisalo ta program ogrsko vojaštvo z vso silo.

Kako delajo milijarde? V avstro-ogrski banki je nastavljenih pri tiskalnih strojih, ki tiskajo bankovce, tisoč delavcev. Delajo v dveh razdobjih, od sedmih zjutraj do treh popoldne prvi, od treh popoldne do enajstih ponoči drugi. To je veletovarna za bankovce.

Grof Hadik ogrski ministrski predsednik. Ogrski brzojavni korespondenčni urad poroča: Kralj je imenoval državnega poslanca grofa Ivana Hadika ministrskim predsednikom.

Slovaška narodna vlada. Izvršilni odbor slovaškega Narodnega sveta na Ogrskem je ustanovil narodno vlado. Narodno vlado tvorijo za sedaj poslanec Matej Dula, industrialec Kornelij Stodola in voditelj socialistov Lehotsky.

Prvi socialni demokrat v bulgarski vladi. Bulgarski telegrafski bureau poroča, da je vstopil v novo vlado Malinova pod carjem Borisom III., ki je sestavljena iz članov radikalnih in demokratičnih

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja od stranimo, sporočamo da je v soboto 44. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 34. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 33 prispevek t. l. že poravnani. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

strank in je povečana sedaj še z voditelji vseh strank, ki so proti Radoslavovu, tudi prvi socialist. Sodrug Sakazow, bulgarske socialno demokratične stranke »širokih«, je postal minister trgovine, industrije in dela.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna gre h koncu. Razmere so nastale popolnoma zmedene. Na zahodnem bojišču se vrše še boji, na italijanski fronti so se umaknile čete že domala do Soče. Z zasedenjem Trsta, Pulja in drugih krajev ob Jadranskem morju je fronta popolnoma zrušena. Zunanji minister Audrassy je ponudil ententi premirje brez pogojev. Kakor pa kažejo dogodki, se bo mir sklepal po drugačnih načelih, z narodi in med narodi. S tem je pričakovati v nekaj dneh popoln konec vojne in nato likvidacijo kakršna še bo.

Pašič o stališču Srbije. »Agence Havas« poroča iz Londona: Srbski ministriški predsednik Pašič je izjavil zastopniku Reuterja: Srbska vlada se je odločila, da se drži na Krfu sklenjenih izjav. Nikdar ni zasledovala imperialistične politike in jo nikdar ne namerava, ker je demokratično misleči srbski narod zastavil vse, da se reši od imperializma Avstro-Ogrske. Srbski narod ne bo gojil nikdar želje, da bi zavzemal v bodoči kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev nadvladajoče stališče. Slovesno izjavljam, da smatra Srbija svojo narodno dolžnost osvoboditi Srbe, Hrvate in Slovence. Kadar bodo osvobojeni, bodo imeli pravico samoodločevanja, to se pravi, da bodo upravičeni sami izjaviti, če se pridružio Srbiji temeljem krfske izjave, ali če hočejo ustanoviti male, samostojne države, kakor v prejšnjih časih. Nočemo zasledovati imperialistične pravice, pa tudi ne dopustimo, da bi se omejevala kakorkoli pravica samoodločevanja Hrvatov in Slovencev. Ne bomo vztrajali na krfski izjavi, če ne bo odgovarjala njihovim željam.

Rumunska ofenziva. Semkaj so dospela poročila, da je rumunska armada pričela ofenzivo. 80.000 mož je vdrlo v Dobrudžo. Na meji pri Turn-Severinu se je pričela velika artiljerijska bitka. V boj so posegli tudi donavski monitorji.

Izjava na francoski narod. Manifest, ki ga je naslovila liga za človeške pravice, republikanska koalicija in socialistična stranka na francoski narod, pravi med drugim: Danes smatramo za svojo dolžnost, da razglasimo pravo razpoloženje naroda, ki dela, se bori in umira za blagor naroda in za triumf pravice na svetu. Od naroda predvsem zahtevamo, da se ne udaja šovinističnemu hujskanju časopisja, ki je bolj pristopno idejam zavojevalnega duha kot pa idejam pravice. Nasproti tej propagandi izjavljajo zveze svoje popolno soglasje s principi, ki jih je oznanil Wilson in z dejanji, ki jih je ta mož izvršil. Narode, ki so bili doslej podrejeni pravici močnejšega, so ta načela osvobodila, pa tudi možnost nove vojne je s tem popolnoma izključena. Ta misel izključuje vsako idejo zavojevanja in aneksij ter vsak mir, ki bi se ne oziral na pravico. Vsako drugo naziranje, nasprotno tej misli, bi zadelo na odločen odpor demokratičnih sil v vseh zveznih deželah. Zveze zahtevajo od vlade, da odgovori skupno z zveznimi vladami na ponudbo premirja od strani osrednjih sil sicer odločno, toda pametno.

Grobovi v internacionali. V zadnjem času je v ententnih deželah — ali v za sedaj še okupiranem ozemlju — umrlo iz zgodovine internacionalnega delavskega gibanja precej znanih oseb. Med njimi je veteran belgijskega rudarskega gibanja, poslanec Cavrot, neizgibni obiskovalec na mednarodnih rudarskih kongre-

sih. Dalje poslanec von Lille Ghesquière. Bil je najstarejši in zvesti pristaš Julesa Queda. Francoska stranka je nadalje izgubila enega izmed svojih mladih intelektualcev sodruga Louisa Meisterja, po poklicu gimnazijski učitelj. Študiral je na Nemškem, spisal univerzitetno tezo o Karlu Marxu in bil marljiv sotrudnik francoskih socialističnih znanstvenih časopisov. Med vojno je imel nalogo, da preuredi šolstvo v zasedenem delu Alzacije, katerega so zasedli Francozi. Umril je za špansko hripno, ki je tudi na Francoskem pobrala neznansko mnogo žrtev.

Važni sklepi ententnih parlamentarcev. Iz Londona se brzojavno poroča: Konferenca francoske, italijanske, belgijske in britske sekcije interaliranega parlamentarnega komiteja je soglasno sprejela nastopno resolucijo: 1. Bistveno je, da ohranijo sedaj v boju za svobodo združeni narodi tesno in iskreno zvezo, dokler niso še vedno preteče nevarnosti docela premagane s popolno zmago nad sovražnimi silami in ni popolnoma odpravljena nevarnost obnovitve grozot, kakršne je moralo človeštvo pretrpeti v sedanjosti. 2. Izrednega pomena je, da se vlade sedaj v boju za svobodo združenih narodov nemudoma lotijo priprav za trajen, po združenem nastopanju svobodnih narodov zajamčen mir. 3. Prenovitev srednje Evrope se mora izvršiti na podstavi narodnosti, in sicer z ozirom na pravico narodov, da sami odločajo o svoji usodi, kakor tudi z ozirom na jamstva, ki so bistvena za trajen evropski mir. 4. Izgube na trgovski ladijski prostornini, povzročene po vojni s potapljalnimi čolni, se morajo kolikor le možno poravnati z izročitvijo sovražnikove ladijske prostornine. 5. Komite opozarja v vojni združene vlade na to, da bi nemara bilo potrebno, da se zračne sile aliranih držav v namen, da se stre sovražni odpor, udeležijo skupnega zračnega vojnega pohoda nad sovražnikovo ozemlje in predlaga kot najuspešnejšo metodo za izvršitev tega načrta, da naj se ustanovi kontrola nad industrijo, ki izgotavlja letalstveni material. 6. Komite poziva asociirane vlade, da naj nemudoma sestavijo komisijo, ki naj uredi gotove zračnoprometne črte.

Cene oblekam v Angliji. Angleški listi prinašajo inserate za jesenske obleke. Damski kostum iz ševlota stane tam 132 K, en par čevljev 35 K, rokavice 7 do 8 K, damski zimski plašč iz najboljše volne s kožnatim ovratnikom in s kožnatimi manšetami 230 K, šolska obleka za študente 66 K itd. V oglasih jamčijo za dobro blago in dobro izvršitev. Da, česa vse ne napravi valuta!

Naročajte
in širite

„NAPREJ!“

Izdajatelj Ivan Milnar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

SRBEČICA
GARJE
LIŠAJ
HRASTE

Najzaneslivejše sredstvo proti temu je

PARATOL
domače mazilo.

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5 — dvojni lonček 0 K.

PARATOL - PRAŠEK Skatlja 3 — K. varuje občutljivo kožo

Qboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri
PARATOL DELAVNICE lekarnara Ulmer,
Budapešta VII-13., Rózsa-utca 21.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciščanska ulica šte. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna

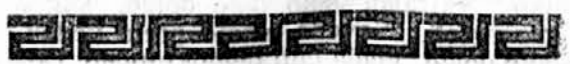
v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211		Turjaški trg št. 4. franciškanska ul. 2.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v najhujših slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v najhujših slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin.

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-

stonj in franko.

